

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WSPN.IV.431.3.2023.MK/MR

Bydgoszcz, 26 stycznia 2024 r

Urząd Miasta Chełmża
ul. Hallera 2
87-140 Chełmża

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r., poz. 224) oraz art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. z 2018 r., poz. 2337),

w: Urzędzie Miasta Chełmża, ul. Hallera 2, 87-140 Chełmża

w dniu: 9.11.2023 r.

przeprowadzona została kontrola: prawidłowości,

przez: Pana Mieszka Klawikowskiego - głównego specjalistę, w Wydziale Skarbu Państwa i Nieruchomości Kujawsko – Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy (upoważnienie nr 996/2023), kierownika zespołu kontrolnego oraz Panią Marię Reiter – starszego inspektora wojewódzkiego, w Wydziale Skarbu Państwa i Nieruchomości Kujawsko – Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy (upoważnienie nr 997/2023),

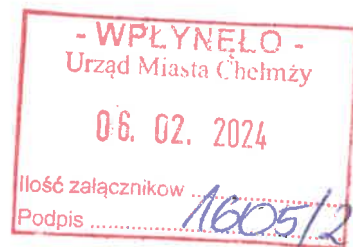
w zakresie:

1. przedmiot kontroli: realizacja zobowiązań gminy wynikających z zawartego z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim porozumienia w sprawie powierzenia zadań dotyczących utrzymania grobów i cmentarzy wojennych na terenie gminy, stan obiektów grobownictwa wojennego, prawidłowość oraz celowość wydatkowania dotacji Wojewody Kujawsko-Pomorskiego w zakresie utrzymania grobów i cmentarzy wojennych na terenie gminy w 2022 r., prawidłowość prowadzonej przez gminę ewidencji grobów, kwater i cmentarzy wojennych znajdujących się na terenie gminy,
2. okres objęty kontrolą: od 01.01.2022 r. do 31.12.2022 r.

W wyniku przeprowadzonej kontroli kontrolowaną działalność jednostki ocenia się: **pozytywnie.**

Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen:

- pozytywna,
- pozytywna z uchybieniami,
- pozytywna z nieprawidłowością,
- pozytywna z nieprawidłowościami,
- negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności).

5

Oceny dokonano na podstawie poniższych ustaleń:

I. ustalono, iż sprawy dotyczące grobownictwa i cmentarnictwa wojennego realizowane są przez Pana Krzysztofa Kubere – specjalistę ds. ochrony środowiska i gospodarki komunalnej w Urzędzie Miasta Chełmża, stosowny zapis jest obecny w wykazie obowiązków służbowych pracownika.

II. Karty ewidencyjne obiektów grobownictwa wojennego oraz księga pochowanych znajdują się na stanowisku pracy. Karty prowadzone prawidłowo.

III. Potwierdzenie rozliczenia dotacji oraz egzemplarz porozumienia z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim obecne na stanowisku pracy.

IV. Jesienne oraz wiosenne przeglądy stanu obiektów przeprowadzono, protokoły sporządzono.

V. Na utrzymanie grobów i cmentarzy wojennych na terenie gminy w 2022 r. roku przyznane zostały środki z budżetu Wojewody Kujawsko-Pomorskiego w dwóch transzach: 2.000 zł oraz 200.000 zł. Zadanie administracji rządowej dot. opieki nad cmentarzami, kwaterami i grobami wojennymi przyjęło Uchwałą nr IX/93/99 Rady Miejskiej w Chełmży. Gmina zawarła w dniu 16.06.2020 r. porozumienie z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim w sprawie powierzenia zadań dotyczących utrzymania grobów i cmentarzy wojennych. Rozliczenie wydatkowania dotacji udzielonej przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego nastąpiło według przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2023 r., poz. 1270 z późn. zm.).

VI. W celu udokumentowania poniesionych wydatków Gmina przedłożyła następujące dokumenty:

- wydatki poniesione w ramach pierwszej transzy dotacji w wysokości 2.000 zł:

- faktura nr 44/22 z dnia 10.11.2022 r. wystawiona przez: Przerób Kamienia Naturalnego Marek Kurowski, Folgowo 86-221 Papowo Biskupie za: renowacja nagrobka na mogile zbiorowej żołnierzy Wojska Polskiego z 1939 r. zlokalizowanej na *starym* cmentarzu parafialnym przy ul. Chełmińskiej w Chełmży, na kwotę: 2.000 zł,

- wydatki poniesione w ramach drugiej transzy dotacji w wysokości 200.000 zł:

- faktura nr 20/2022 z dnia 16.08.2022 r. wystawiona przez: Zakład Usług Ogólnobudowlanych mgr inż. Jarosław Małysiak, ul. Narcyzowa 26, 87-100 Toruń za: wykonanie projektu konstrukcyjno-budowlanego naprawy muru stanowiącego ogrodzenie mogiły wojennej – Pomnika Walki i Męczeństwa w Chełmży na kwotę: 1.230,00 zł,
- rachunek nr 1 z dnia 19.12.2022 r. wystawiony przez: Dagmara Kończalska, dyplomowany konserwator dzieł sztuki, ul. Poniatowskiego 31, 87-140 Chełmża za: nadzór inwestorski nad realizacją prac konserwatorsko-restauracyjnych przy mogile wojennej - Pomniku Walki i Męczeństwa w Chełmży na kwotę: 12.285,00 zł,
- rachunek nr 1 z dnia 19.12.2022 r. wystawiony przez: Piotr Trybuszewski, dyplomowany zabytkoznawca, ul. Kraszewskiego 5, 87-140 Chełmża za: nadzór inwestorski nad realizacją prac konserwatorsko-restauracyjnych przy Pomniku Walki i Męczeństwa w Chełmży, przy ul. Chełmińskiej, na kwotę: 12.285,00 zł,
- faktura nr F/09/12/22 z dnia 28.12.2022 r. wystawiona przez: Novapol Przedsiębiorstwo Budowlano-Usługowe sp. z o.o., ul. Marii Skłodowskiej-Curie 71A, 87-100 Toruń, za: remont mogiły zbiorowej cywilnych ofiar okupanta niemieckiego z okresu II wojny światowej – Pomnik Walki i Męczeństwa w Chełmży, na kwotę: 162.045,00 zł,

Powyższymi fakturami Gmina Miasto Chełmża udokumentowała poniesione wydatki na utrzymanie grobów i cmentarzy wojennych w 2022 roku na kwotę: 187.845,00 zł (gmina dokonała zwrotu środków w wysokości 12.155,00 zł). Dotację wydatkowano prawidłowo.

Według posiadanej ewidencji, na terenie Gminy znajdują się 3 obiekty grobownictwa wojennego. W toku kontroli dokonano lustracji następujących obiektów:

1. Cmentarz żołnierzy Armii Czerwonej z 1945 r., wydzielony cmentarz wojenny przy ul. A. Mickiewicza.

Na terenie cmentarza wyznaczono 2 kwatery obsiane trawą, obsadzone różnego rodzaju zielenią. Chodniki utwardzone kostką betonową, pozostały teren obsiany trawą, obecne ławki oraz parkowy śmietnik. Od strony ulicy ogrodzenie wykonane z elementów metalowych, przy wejściu tabliczka z symbolem miejsca pamięci narodowej umieszczona na fragmencie ogrodzenia dawnego cmentarza ewangelickiego znajdującego się w tym miejscu w okresie przedwojennym. Obelisk główny w formie czworokątnego graniastosłupa z wierzchołkiem w kształcie ostrosłupa czworokątnego. W dolnej części pomnika wykonanej z ciemnego granitu umieszczono napis pamiątkowy treści:

PAMIĘCI
SPOCZYWAJĄCYCH TU
374 ŻOŁNIERZY ARMII CZERWONEJ
POLEGŁYCH W WALKACH Z NIEMCAMI
W STYCZNIU 1945 R.

Na bocznej ścianie podstawy znajduje się napis analogicznej treści w języku rosyjskim. Główna część obelisku wraz z iglicą wykonana z materiału w kolorze czarnym, w górnej części pomnika widoczny symbol gwiazdy wycięty w materiale ścian. Wokół pomnika ułożono opaskę z kostki granitowej. Na terenie cmentarza poza kwaterami obecne są drzewa i krzewy formowane w żywopłot. Przy wejściu ustawiono tabliczkę z napisem treści: *Zakaz wyprowadzania psów*. Cmentarz sąsiaduje z parkiem, zabudową mieszkalną oraz obiektami gminnymi.

Stan obiektu: bardzo dobry.

Obiekt zadbane, zieleni pielęgnowana, napisy czytelne, na ścianach pomnika brak pęknięć, czy ubytków. Nawierzchnia chodników równa, bez ubytków. Brak zaleceń.

2. Mogiła zbiorowa żołnierzy Wojska Polskiego z 1939, stary cmentarz parafialny przy ul. Chełmińskiej.

Nagrobek w formie poziomej płyty z szarego granitu posadowionej na podstawie wykonanej z analogicznego materiału. U szczytu nagrobka znajduje się płyta pionowa o nieregularnym kształcie wykonana z szarego granitu. Do frontowej ściany wspomnianej płyty zamocowano tablicę pamiątkową koloru czarnego z napisem treści:

PAMIĘCI 7 ŻOŁNIERZY
WOJSKA POLSKIEGO
POLEGŁYCH WE
WRZEŚNIU 1939 R. W WALCE
Z NIEMIECKIM NAJEŹDŹCĄ
Ś.P. SZER. ZYGMUNT KUBIAK
Ś.P. KPR. KAZIMIERZ SZALKIEWICZ

Po lewej stronie nagrobka ustawiono tabliczkę z symbolem miejsca pamięci narodowej.

Stan obiektu: bardzo dobry.

Obiekt zadbane. Napis na płycie pamiątkowej czytelny. Elementy nagrobka bez spękań i ubytków. Brak zaleceń.

3. Mogiła zbiorowa ofiar terroru okupanta niemieckiego z okresu II wojny światowej – Pomnik Walki i Męczeństwa, *stary cmentarz parafialny przy ul. Chełmińskiej*.

Teren mogiły oddzielony od reszty terenu cmentarza murem wzniesionym z układanych w kolejnych warstwach bloków z szarego kamienia oraz kilkuwarstwowego pasa z czerwonych cegieł w górnej części, na szczycie muru obecne betonowe zwieńczenie. Na frontowej ścianie muru po obu stronach pomnika głównego wymurowano z bloków kamienia dwa cokoły w kształcie rozszerzających się ku górze pionowych prostopadłościanów. Wnętrze cokołów pomalowane na kolor ceglasty, w środku każdego z nich znajduje się pionowy pas z czarnego kamienia o gładkiej powierzchni. Nawierzchnia pod cokołami wysypana drobnym kamieniem, obecne nasadzenia roślinne.

Pomnik główny wykonany z betonu. W jego centralnej części znajduje się wysoki krzyż ustawiony na trójstopniowym cokole. W miejscu przecięcia poprzeczek krzyża znajduje się okrągły otwór, w którym umieszczono symbol „Chi Rho”. Na dolnej części ściany frontowej krzyża umieszczono tablicę pamiątkową koloru czarnego z napisem treści:

TABLICA KU CZCI
POMORDOWANYM W KATYNIU
PRZEZ NKWD W 1940 R.
ŻOŁNIERZOM-OFCEROM
ABSOLWENTOM PAŃSTWOWEGO
GIMNAZJUM HUMANISTYCZNEGO
W CHEŁMŻY

Chełmża 21.04.1990

Kombatanci

Pod wspomnianą powyżej tablicą umieszczono okrągły element wykonany z metalu, na którego powierzchni wymalowano białe i niebieskie pionowe pasy w czerwonym kole nawiązujące do stroju więźniów niemieckich obozów z okresu II wojny światowej tzw. pasiaka. Wzór ten stanowi tło dla symbolu czerwonego trójkąta ustawionego na wierzchołku z literą P, którym oznaczano polskich więźniów. Po obwodzie elementu rozmieszczono wieniec z drutu kolczastego.

Na froncie podstawy krzyża zamocowano tablicę pamiątkową koloru czarnego z napisem treści:

W XXX-TĄ ROCZNICĘ ZWYCIĘSTWA
NAD HITLEROWSKIM FASYZMEM
W HOŁDZIE POMORDOWANYM W KATOWNIACH
I OBOZACH ZAGŁADY MIESZKAŃCOM CHEŁMŻY
I OKOLICY W LATACH 1939-1945
KOŁO ZBOWID I MŁODZIEŻ SZKOŁY NR. 1

CHEŁMŻA DNIA 9.5.1975 r.

Po bokach krzyża znajdują się pionowe ściany obelisku z niewielkimi wnękami zasłoniętymi przeszklonymi drzwiczkami w metalowej czarnej oprawie. Ściany boczne przechodzą po obu stronach w dwa wysokie cokoły o kształcie zbliżonym do prostopadłościanu. Na szczycie każdego z nich ustawiono ośmiokątne elementy architektoniczne prawdopodobnie pełniące niegdyś funkcję zniczy. Na frontowych ścianach cokołów znajdują się płaskorzeźby o tematyce związanej z martyrologią narodu polskiego.

Płaskorzeźba znajdująca się po lewej stronie pomnika przedstawia mężczyznę z nagim torsem oraz twarzą zwróconą w bok. Na ramieniu zarzucony płaszcz lub inny element ubioru. Lewa ręka mężczyzny oparta jest o stojącą tarczę z symbolem orła. Prawa ręka zgięta w łokciu wznosi się ku górze, dwa palce układają się w literę „V”. Po obu stronach postaci na różnej wysokości umieszczono kilka krzyży. Przy głowie mężczyzny obecne płaskorzeźby 3 głów.

Płaskorzeźba znajdująca się po prawej stronie pomnika przedstawia sylwetki kobiety oraz mężczyzny. Kobieta odziana w strój antyczny pochyla głowę nad stojącym przy niej mężczyzną symbolizującym najprawdopodobniej więźnia obozu zagłady.

Przed pomnikiem wzniesiono niewysoki stopień, przed którym ustawiono w poziomie długą płytę pamiątkową z szarego granitu z napisem treści:

Dusze sprawiedliwych w ręku Boga (Mdr 3,1)

W HOŁDZIE MIESZKAŃCOM CHEŁMŻY I OKOLIC WALCZĄCYM O WOLNOŚĆ
OJCZYZNY I ZAMORDOWANYM PRZEZ OKUPANTÓW W LATACH 1939-1945
CZŁONKOM KONSPIRACJI NIEPODLEGŁOŚCIOWEJ - OFIAROM MORDÓW
DOKONANYCH PRZEZ NIEMIECKICH NAZISTÓW W BYDGOSZCZY I TORUŃSKIM
FORCIE VII, ZGŁADZONYM PRZEZ VOLKSDEUTSCHER SELBSTSCHUTZ W LASACH
BARBARKI, STRACONYM W OBOZACH KONCENTRACYJNYCH, POLEGŁYM NA
POLACH BITEW

WE WDZIĘCZNEJ PAMIĘCI KOCHAJĄCE RODZINY PAMIĘTAJĄCE SPOŁECZEŃSTWO
I WŁADZE MIASTA CHEŁMŻY DNIA 11.11.2022

Z prawej strony napisu umieszczono herb miasta Chełmży.

Od strony ulicy obecne jest ażurowe ogrodzenie z elementów metalowych, słupki ogrodzeniowe murowane malowane na biało. Wejście przez ozdobną bramkę.

Na terenie obiektu wydzielono 2 kwatery o nawierzchni ziemnej przykryte włókniną z roślinnością płożącą. Na każdej z nich ułożono po 2 płyty z szarego granitu z napisem treści: MOGIŁA ZBIOROWA. Nad napisem wyryto symbol orła w koronie. Pomiędzy nimi od strony chodnika umieszczono płyty stanowiące podstawę do zniczy.

Po wewnętrznej stronie wzdłuż ogrodzenia od strony ulicy znajduje się chodnik z płyt i krawężników granitowych. Dojście do pomnika głównego na przedłużeniu osi wejścia na teren mogiły po stopniach z granitu przechodzących w chodnik z płyt i krawężników granitowych stanowiący jednocześnie opaskę wokół pomnika. Po obu stronach stopni wejściowych ustawiono betonowe słupki. Powierzchnia pomiędzy chodnikiem, a kwaterami wysypana drobnym kamieniem, obecne nasadzenia roślinne.

Po prawej stronie obiektu pod murem ogrodzeniowym ustawiono tablicę informującą o realizacji prac remontowych w 2022 r. z udziałem środków z budżetu państwa.

Po lewej stronie obiektu na murze ogrodzeniowym zamontowano 8 imiennych tablic pamiątkowych rozmieszczonych przed remontem obiektu w 2022 r. na frontowej ścianie muru ogrodzeniowego po obu stronach pomnika głównego. Po lewej stronie od wejścia na obiekt na murze ogrodzeniowym zamontowano frontem do ulicy tablicę ze znakiem miejsca pamięci narodowej. Na terenie mogiły obecne drzewo iglaste.

Stan obiektu: bardzo dobry. Obiekt zadbany, generalny remont obiektu przeprowadzono w 2022 r. Brak zaleceń.

Wskazuje się następujący zakres stwierdzonych uchybień lub nieprawidłowości: nie stwierdzono.

Ponadto wskazuje się następujące przyczyny i skutki stwierdzonych nieprawidłowości: nie stwierdzono.

Kontrolę wpisano do książki kontroli pod nr 5/2023.

Do Projektu wystąpienia pokontrolnego nie zostały zgłoszone zastrzeżenia.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden egzemplarz otrzymuje kierownik jednostki kontrolowanej, a drugi egzemplarz pozostaje w aktach kontroli.

Główny specjalista

Mieszko Klawikowski

Starszy inspektor wojewódzki

Maria Reiter

.....
(podpisy i pieczętki kontrolerów)

Z up. Wojewody Kujawsko-Pomorskiego

.....
(podpis i pieczęć kierownika komórki do spraw kontroli)
Michał Kłwikowski
II Wicewojewoda Kujawsko-Pomorski